

ובתב שם לתרץ: הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, בספרו "מנחת שלמה" (חלק א סוף סימן ז), מחלק לענין חילול שבת - בין נזק הגוף, לנזק של צער ובושת: כל מה שהתירו לחלל שבת מפני פקוח נפש, הוא רק אם יש סכנה ממשית לגוף האדם. אבל אם אין סכנה לגופו של האדם, אלא לדבר אחר, אף שיתכן ועל ידי כך יגרם נזק לגוף, לא התירו לחלל שבת.

ובגון אדם שכל ביתו עולה באש, וצער גדול שברגע אחד נהפך הוא מעשיר מופלג לעני המחזור על הפתחים, ויתכן שמרוב צער ועגמת נפש האיש יחלה וימות, על אף כל זאת אסור לו לכבות את האש, מהטעם הנזכר שרק בצער הגוף ממש התירו לחלל שבת.

אם כן, על אחת כמה וכמה, הלבנת פנים, שאכן איסורו גדול עד כדי שצריך למסור על כך את הנפש, מכל מקום לא התירו לחלל על זה שבת. כיון שהצער והסכנה של המתבייש, אינם בגוף האדם ממש.

★ ★

עוד כתב ליישב שם בזה: הדין של "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים" הוא דוקא בהתייחס האדם אל עצמו, שעדיף שהוא יפיל עצמו אל כבשן האש, ולא יגרם בזיון לחבירו. אבל אין דין זה נאמר ביחס לאחרים, ואין דין על מי שרואה אדם ההולך להלבין פני חברו - להשליך את ההולך לתוך כבשן אש כדי שלא ילך להלבין פני חברו ברבים. וכן מדויק מדברי חכמינו שאמרו: "שיפיל עצמו", ולא אמרו: "שיפילוהו אחרים". ולכך ודאי שמי שרואה את חברו הולך להלבין פני חברו ברבים אסור לו להורגו, ואין על המלבין דין רודף.

ומזה הטעם גם לא התירו חכמים לחלל שבת כדי למנוע הלבנת פנים, מאחר ולא אמרו דין זה אלא לגבי אדם על עצמו ולא לגבי אחרים.

★ ★

בגמ': מנלן, מתמר.

פירש"י, נוח הי' לה לישרף ואל תלבין פניו לפיכך שולחה לו אם יודה ויגלה הוא עצמו את הדבר יגלה, ואם לאו תשרף ולא תגלה היא את הדבר. ומקשים העולם, ותמר

להישרף, שוב מניין לנו כי "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים"?

תירץ הגאון ר' שמחה זיסל ברוידא ז"ל: אמנם יהודה לא חשב לשרוף את תמר, אך תמר אמרה: "אפילו אם יציתו בי את האש - אני לא יודה", כפי שדייקו המפרשים מן הכתוב (לח, כה): "היא מוצאת". ומאמירה זו מוכח, כי "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים".

עוד הביא שם ליישב דהנה ב"תורה תמימה" מבואר, שאשה מעדיפה להשרף חיים ולא לחיות עם אות קלון בפניה. ואם כן, אם הסכימה תמר לחיות עם אות קלון בפניה, כדי לא לבייש את פני יהודה ברבים, ודאי שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים.

★ ★

עוד תירץ בזה ידי"נ הרה"ק ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך":

אכן, כשיהודה אמר "הוציאוה ותשרף", היתה כוונתו רק שיעשו רושם בפניה. אך תמר לא הבינה זאת וחשבה שהיא נידונה ומוצאת לשרפה ממש, ובכל זאת לא הטיחה בפני יהודה "ממך אני הרה", אלא אמרה לו רק בדרך רמז. ומכאן למדנו - לפי סברתה של תמר - ש"נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים".

★ ★

הנה בתוס' כאן (ד"ה נוח וכו') ס"ל, שמימרא זו היא כפשוטה, שאיסור הלבנת פנים שקול כנגד העבירות שנאמר עליהן: "יהרג ואל יעבור", ועל כן, האדם צריך למסור את נפשו, ולא להלבין את פני חברו ברבים. וכן ס"ל לרבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות קלט).

לעומתם סובר המאירי (ברכות מג, ב), כי מימרה זו באה להצביע, בדרך הפלגה, על חומרת העבירה.

והקשה בספר מרפסין איגרא פר' וישב (ע' רנז): קשה לשיטות הסוברות שהלבנת פנים נחשבת כשפיכות דמים ממש, מדוע לא התירו חכמים לחלל שבת כדי למנוע הלבנת פנים. כגון אדם שרודף אחר חברו לבזותו ולהלבין פניו ברבים בעלילות של שקרים וכזבים, שיהיה מותר לחלל שבת כדי להצילו מהלבנת פנים?